

TANTÁRGYI KÖVETELMÉNYEK

(a 2020-as Nemzeti Alaptanterv alapján)

Irodalom

Gimnázium

11.

évfolyam

11.B

Tankönyv: Irodalom tankönyv 11. <https://www.tankonyvkatalogus.hu/tankonyv/OH-MIR11TB>

Szöveggyűjtemény: <https://www.tankonyvkatalogus.hu/tankonyv/OH-MIR11SZ>

TÉMAKÖRÖK:

I. félév:

1. Életmű – Arany János

1. Kulcsfogalmak: elbeszélő költemény és verses regény, ballada, ütemhangsúlyos- és időmértékes formák (és együtthatásuk), verstípusok (idő- és értékszembesítés, létösszegzés).

2. Arany János életműve.

Pályaszakaszok (életérzések, költői magatartások) és jellemző alkotások.

A romantika utáni költőszerep-lehetőségek és lírai tendenciák.

Jellemző lírai tematika (pl. ars poeticák), hangnemek, műfajok (pl. elégiko-óda, elégia) és szerkesztésmód, verstípusok (pl. idő- és értékszembesítés, létösszegzés) a nagykőrösi és a kései költészetben (Letészem a lantot, Epilogus és legalább még két-három lírai alkotás).

A ballada műfaji sajátosságai; tematikus és szerkesztésmódbeli különbségek a két balladakorszak alkotásaiban (A walesi bárdok és még legalább egy-két ballada).

A Toldi estéje elemző bemutatása.

2. Színház- és drámatörténet – Madách Imre: *Az ember tragédiája*

1. Kulcsfogalmak: drámai költemény, lírai dráma, bölcséleti mondanivaló, falanszter, ellenutópia, pozitívizmus
2. Madách Imre: Az ember tragédiája – sok szempontú műértelmezés.
A drámai költemény műfajának következménye a szerkezetre és hősökre. Felépítés (cselekmény-szerkezet: keret- és történeti színek, személyiségközpontúan/lírai szerkezet: tematikus, szétválás-sorozat).

Problematika, történelemszemlélet, bölcséleti háttér (szabadelvűség és pozitívizmus).

Az idő, tér, anyag szerepe az emberiség és különböző szellemi irányok történetében

3. Világirodalom – az európai epika és líra a romantika után (19. század második fele) -- A realizmus és egy regény (pl. Balzac: Goriot apó, Stendhal: Vörös és fekete vagy Flaubert: Bovaryné) bemutatása

1. Kulcsfogalmak: realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus.
2. A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában.

4. Az orosz realizmus, Gogol: A köpönyeg, Csehov: A hatos számú kórterem / A csinovnyik halála, Tolsztoj: Ivan Iljics halála

1. Kulcsfogalmak: realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus; eszmeregény, polifonikus regény, tolsztojizmus, regényciklus.
2. A realista és naturalista epika jellemzői (esztétikai elvek, tematika, látásmód, stílus- és formajegyek) a 19. század közepétől; a prózaepika újításai (nézőpontok, síkváltások, időszerkezet, polifónia; új műfaji változatok) a kis- és nagyepikában.

5. Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. század második felében

1. Kulcsfogalmak: drámaiatlan dráma, analitikus drámai szerkezet, párhuzamos monológ, élethazugság.
2. Egy drámai mű elemzése a 19. század második feléből (pl. Ibsen: *Babaszoba/Nóra* vagy *A vadkacsa* – az ibseni dramaturgia sajátosságai, pl. az analitikus szerkesztésmód felújítása, középponti szimbólumok alkalmazása, reformátorok és rezonőrök, hangnemkeveredés stb.; a szerző problémafelvetése, pl. házassági válság, élethazugság).
3. Egy Csehov-mű elemző bemutatása (pl. Sirály, Ványa bácsi, Három nővér). A csehovi dramaturgia sajátosságai (pl. a drámaiság fogalmi változása; drámaiatlan/lírai dráma; főszereplő-, konfliktusok és cselekmény-nélküliség; csoportképek/cselekvés-képtelenség; párhuzamos monológok/fedett dialógusok, ironikus látásmód); új műfaji változatok, új játéktípus.

6. Magyar irodalom a 19. század második felében – portré: Mikszáth Kálmán

1. Mikszáth alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai, stíluszintézise.

A jó palócok novelláinak világa (legalább két mű elemzése).

Egy Mikszáth-regény (pl. Beszterce ostroma, A Noszty fiú esete...) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek; problematika (pl. megkésetttség, dzsentriábrázolás).

7. A modernség, Baudelaire, Verlaine

1. Kulcsfogalmak: l'art pour l'art, tiszta költészet, kötetkompozíció, hangulatlíra, prózavers, szabad vers, objektív líra, tárgyvers.
2. Impresszionizmus, szimbolizmus és a lírai műnem megújítása (pl. a személyiség, a lírai közvetlenség háttérbe szorulása, a látomás felszabadítása, objektivizálódás).

II. félév:

1. Herczeg Ferenc életműve

1. Irodalomtörténeti megítélése, Herczeg Ferenc életműve, regényei, drámái, szerkesztő és publicista
2. Kulcsfogalmak: nemzeti konzervatív író, társalgási színmű, szalonvígjáték
3. Alkotásainak értelmezése. Az élet kapuja, Cím szimbolikája, szereplők és értékrendek, történelem és fikció

2. A Nyugat jelentősége, Ady Endre költészete

1. Kulcsfogalmak: impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód, tagoló vers, kötetkompozíció, ciklikus szerkesztés.
2. A Nyugat mint folyóirat és mozgalom; szerkesztési elvek, szerkesztők, kritikusok, nemzedékek; célkitűzések; filozófiai és stílusirányzatok hatása, megismertetése.
3. Ady Endre életműve. Kötet- és cikluskompozíció; költői szerepvállalás, az innováció szándéka. Klasszikus modernség, szecessziós-szimbolista látásmód; a versritmus megújítása.
4. Meghatározó korszakok (pl. költői indulás, világháború), kötetek (pl. Új versek, A halottak élén). Témák, motívumok (pl. magyarság, istenes, létharc, látomásszerű tájvers, ars poetica; élet-halál, hajó, ugar) alapján jellemző alkotásainak értelmezése. A Sion-hegy alatt; Góg és Magóg fia vagyok én...; Kocsi-út az éjszakában és még négy-öt mű (memoriterék is), pl. Párisban járt az Ősz; A magyar ugaron; Harc a Nagyúrral; Hunn, új legenda; Bujdosó kuruc rigmusa; Az eltévedt lovas; Emlékezés egy nyár-éjszakára stb., esetleg egy-egy részlet publicisztikájából is).

3. Juhász Gyula költészete

1. Juhász Gyula költészetének sajátosságai (pl. impresszionizmus, nosztalgia, emlékezés, legalább egy műve, pl. Tiszai csönd, Milyen volt; életképszerűség, leíró jelleg, pl. Tápai lagzi).

4. Tóth Árpád költészete

1. Tóth Árpád lírájának jellemzői; tematikája, hangnemei, formái (magányélmény, elégikusság, impresszionizmus stb., legalább egy-két műve, pl. Hajnali szerenád, Esti sugárkoszorú, Elégia egy rekettyebokorhoz, Lélektől lélekgig, Jó éjszakát!).

5. Móricz Zsigmond portréja, novellái, egy regénye

1. Kulcsfogalmak: realista és naturalista ábrázolásmód, népi írók mozgalma.
2. Móricz alkotásainak jellemzői, írásművészetének sajátosságai; naturalista és realista ábrázolásmódja. Tárgykörök, témák (pl. paraszti, dzsentrí; szegénység) és műfaji változatok (novella, elbeszélés, történeti példázat, idill-típusú regény stb.).
3. Novelláinak világa (legalább két mű elemzése, pl. Tragédia, Szegény emberek, Barbárok). Egy Móricz-regény (pl. Úri muri, Rokonok, Sárarany, Az Isten háta mögött) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika (pl. vívódó hősök, dzsentrí-ábrázolás).

6. Életmű – Kosztolányi Dezső

1. Kulcsfogalmak: versciklus, novellaciklus, példázat, lélektan.
2. Kosztolányi Dezső életműve. Pályaszakaszok, életérzések, költői magatartásformák; világkép, művészetfelfogás (homo aestheticus); stílusirányzatok (pl. impresszionizmus, expresszionizmus); viszonya az anyanyelvhez.
3. Jellemző lírai tematika; hangnemek, műfajok, versciklusok (pl. A szegény kisgyermek panaszai); Számadás-kötet; kis- és nagyszerkezetek; ars poeticák; legalább négy lírai alkotás, köztük: Hajnali részegség, Halotti beszéd.
4. Novellák (pl. A kulcs, Fürdés) és novellaciklusok (Esti Kornél-novellák).
5. Egy Kosztolányi-regény (pl. Édes Anna, Pacsirta) elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák, hangnemek, írói előadásmód; problematika.

7. Látásmódok: Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula

1. Kulcsfogalmak: humor, paródia, karcolat, novellaciklus, hasonmásalak, nosztalgia.
2. Karinthy kispikájának jellemzői választott novella (pl. A cirkusz; Találkozás egy fiatalemberrel; Barabbás) és a Tanár úr kérem karcolatgyűjtemény darabjai alapján. Humorfelfogása (humoreszkjei). Irodalmi karikatúrák (néhány, már megismert szerző/mű és paródiája) az Így írtok ti szemelvényei alapján.
3. Krúdy Gyula írói világa, egyéni hangja legalább egy Szindbád-novella alapján (pl. Negyedik út, Ötödik út); anekdotikusság, az idő és az emlékezés formaalkotó szerepe.

8. Babits Mihály életműve

1. Kulcsfogalmak: Bergsoni időszemlélet, ditirambus, prófétaság, küldetéstudat, rájátszás.

2. Pályaszakaszok, kötetek, költői magatartásformák (pl. pályakezdés; világháborúk ideje; kései költészet); életérzések, világgép, értékrend, művészetfelfogás (homo moralis); a bölcseleti, filozófiai érdeklődés hatásai. Magyarság és európaiság.
3. Szerepe a Nyugat mozgalmában; irodalmi kapcsolatai; esszé- és irodalomtörténet-írói, műfordító tevékenysége. Stílusirányzati sokszínűség (pl. impresszionizmus, szecesszió, szimbolizmus); klasszicizálás, antikizálás; hagyomány és modernség egysége.
4. Jellemző lírai tematika, költői magatartás (békevers, pl. Húsvét előtt; a próféta szerep elutasítása vagy vállalása, pl. Mint különös hírmondó); versszerkezetek, hangnemek, formák, motívumok gazdagsága (pl. Esti kérdés, Ősz és tavasz között); ars poeticus alkotások (pl. A lírikus epilógja; Cigány a siralomházban; Csak posta voltál). A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek (pl. gyászdal, tárgyias költészet, ditirambus, könyörgésvers).
5. A *Jónás könyve*, mint az ószövetségi példázat parafrázisa. Jónás és az Úr magatartása. Nyelvhasználati és hangnemi összetettség.

Kötelező olvasmányok:

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)

Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi

Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála

Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus

Arany János: Toldi estéje

Madách Imre: Az ember tragédiája

Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma

Herczeg Ferenc: Az élet kapuja

Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája

Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia

Memoriterek:

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)

Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból

Arany János: Epilógus (részlet)

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...

Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában

Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)

Babits Mihály: Jónás imája

Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)